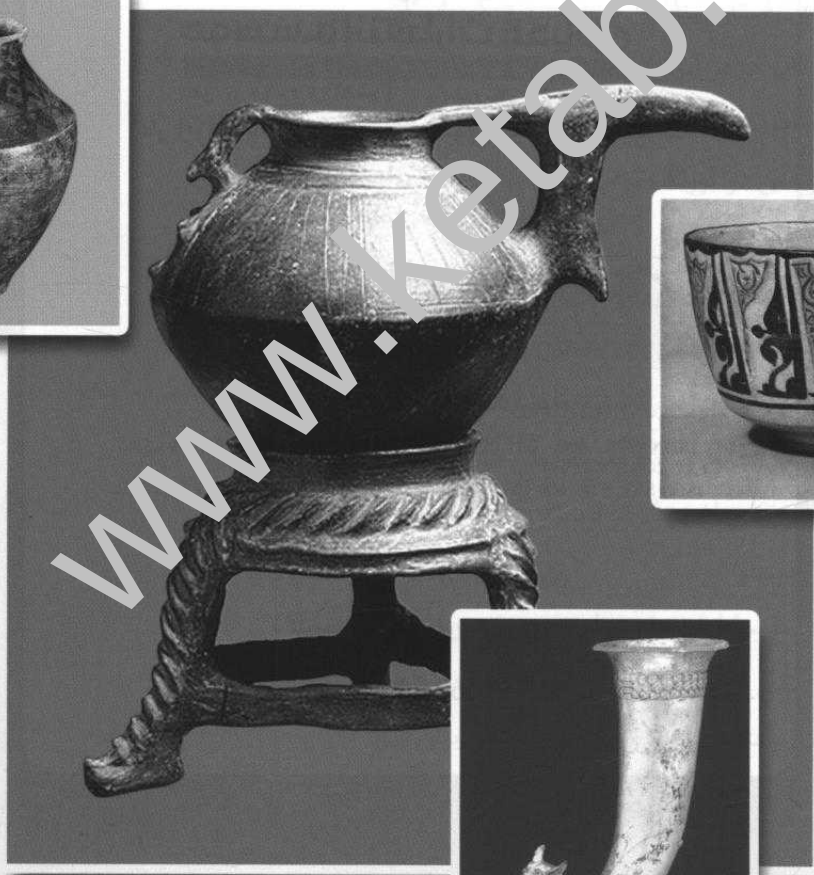
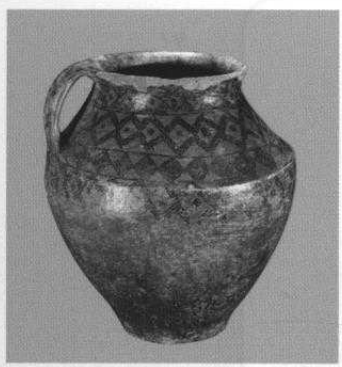

آثار
ایران باستان
در موزه متروپولیتن نیویورک
محمد علی علوی کیا

هشدار:

کلیه حقوق کتاب آثار ایران باستان در موزه متروپولیتن نیویورک به طور انحصاری برای انتشارات قدیانی محفوظ است. هرگونه استفاده غیرمجاز از این اثر، از جمله نقل و تکثیر و توزیع متن کتاب، تصویرهای رنگی و یا خطی و همچنین اقتباس از الگوهای گرافیکی و از جمله صفحه آرایی کتاب، از طریق چاپ روی کاغذ یا ضبط روی نوار ویدئو، کتاب صوتی، کتاب الکترونیک، عرضه در فضای مجازی و غیره، به طور کلی و جزئی، موجب پیگرد قانونی خواهد بود. نقل چکیده یا فراز کوتاهی از مطالب این کتاب در مطبوعات برای یک بار و به منظور معرفی و نقد با ذکر منبع آزاد است.

سرشناسه: علوی کیا، محمدعلی، ۱۳۳۷ -
عنوان و نام پدیدآور: آثار ایران باستان در موزه متروپولیتن
- نیویورک / محمدعلی علوی کیا.
مشخصات نشر: تهران: قدیانی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۱۴۰ ص: مصور.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۸-۰۶۳-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: موزه متروپولیتن (نیویورک)
موضوع: Metropolitan Museum of Art
(New York, N.Y.)
موضوع: هنر ایرانی -- موزه ها
A. Iran -- Museums
Iran -- Antiquities
موضوع: ایران -- آثار تاریخی
رده بندی کنگره: DSR۴۳/ع۸۱۲۵ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۰۴۳
شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۷۶۶۶۷

محمد سعيد، صهيب و منا

www • g h a d y a n i • o r g

دورنگار: ۶۶۴۰۳۲۶۴ (خط ۵) ۶۶۴۰۴۱۰۰

محمد علی علوی کیا

با همکاری مستاد جوانان ویراستار: جعفر ربانی

طراح اونيفورم جلد: علیرضا پورابری صفحه آرا: محسن خرقانی

آماده‌سازی بخش هنری و فنی

زیر نظر شورای پیرای

چاپ اول: ۱۳۹۷ تعداد: ۱۵ نسخه

ISBN: 978-5-03-0063-5-5   شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۸-۰۰۶۳-۵

ISBN 978-600-08-0072-7   شابک دور: ۹۷۸-۶۰۰-۰۸-۰۰۷۲-۷

کد: ۹۷/۲۹۳۷

چاپ و صحافی: چاپخانہ ی قدیانی، تہران

کلیه‌ی حقوق محفوظ است.

۴۵۰۰۰ تومان

۹	این مجموعه در یک نگاه
۱۱	پیشگفتار
۱۳	■ بخش اول: تاریخچه انتقال آثار ایران به موزه متروپولیتن آمریکا
۱۴	♦ آغاز فعالیت‌های باستان‌شناسی در خاور نزدیک باستان
۱۶	♦ نخستین آمریکایی‌ها در ایران
۲۲	♦ لغو امتیازنامه انحصاری کاوش‌های باستان‌شناسی فرانسویان در ایران
۲۵	♦ حفاری‌های وولسن در تورنگ تپه
۲۷	♦ حفاری‌های اشمیت در ایران
۲۸	الف. کاوش در محوطه تاریخی دامغان (۱۹۳۰ م / ۱۳۰۹ ش)
۳۱	ب. کاوش در محوطه تاریخی ری باستان (۱۹۳۴ م / ۱۳۱۳ ش)
۳۴	♦ کاوش‌های باستان‌شناسی موزه متروپولیتن در محل قصر ابوصخره
۳۷	♦ کاوش‌های باستان‌شناسی موزه متروپولیتن در نیشابور
۴۷	♦ مطالعات و کاوش‌های اشمیت در لرستان (۱۹۳۸ م / ۱۳۱۷ ش)
۴۹	♦ کاوش در تپه حسنلو
۵۵	♦ انتقال محراب مدرسه امامیه اصفهان به موزه متروپولیتن نیویورک
۵۷	♦ کاوش‌های باستانی موزه متروپولیتن در منطقه دشت سولدوز
۵۸	♦ دیگر کاوش‌ها و یافته‌های موزه متروپولیتن در ایران
۵۸	♦ کاوش در یریم‌تپه
۶۲	♦ کاوش‌های تپه نوشی‌جان

■ بخش دوم: برگزیده آثار ایران باستان در موزه متروپولیتن

■ هزاره‌های پیش از تاریخ

- ۶۳ ♦ خمره ذخیره غلات با نقش بز کوهی
- ۶۵ ♦ پیکره سیمین گاو با اندام و پوشش زنانه
- ۶۷ ♦ جام سنگی با نگاره‌هایی از سه ردیف درخت نخل
- ۶۹ ♦ دیو شاخ‌دار چکمه‌پوش
- ۷۱ ♦ پیکره سنگی مرد دیو اندام
- ۷۳ ♦ سردیس پادشاه
- ۷۵ ♦ پیکره زر باختی
- ۷۷ ♦ سر تراشیده با شمایل سر پرنده افسانه‌ای و قوچ نر
- ۷۹

■ عصر آهن (۵۰۰ - ۵۵۰ پ.م)

- ۸۱ ♦ کلاه‌خود با نقوشی از انسان و پرنده
- ۸۱ ♦ سر درفش مفرغی با شمایل یک مرد دو قوچ در کنار او
- ۸۳ ♦ صفحه گرد کوچک با شمایل یک پرنده و اسطوره‌ای
- ۸۵ ♦ جام طلایی مارلیک با افریز چهار غزال
- ۸۷ ♦ سبوی دهانه‌دار با سه پایه سفالی
- ۸۹ ♦ دستگیره مفرغی به شکل شیر
- ۹۱ ♦ سنجاق لباس با صورت شیر
- ۹۳ ♦ دستگیره به شکل پرنده
- ۹۵ ♦ کوزه مفرغی با شش ردیف نقش برجسته حیوانی و گیاهی
- ۹۷ ♦ کوزه لعاب‌کاری شده با نقش گاو
- ۹۹ ♦ بت‌واره مفرغی
- ۱۰۱ ♦ ریتون نقره‌ای به شکل قوچ کوهی
- ۱۰۳ ♦ سینه‌بند زرین
- ۱۰۵

■ عصر هخامنشیان (۵۵۰ - ۳۳۰ پ.م)

- ۱۰۷ ♦ جام زرین داریوش بزرگ
- ۱۰۷

- ۱۰۹ ♦ ریتون طلا به شکل شیر غزان
- ۱۱۱ ♦ نگاره‌سنگی دو خدمتگزار مادی که نوشیدنی و غذا حمل می‌کنند
- ۱۱۳ ♦ پلاک زرین به شکل دو شیر بال‌دار

■ عصر سلوکیان و اشکانیان (۳۳۰ پ.م - ۲۲۴ م)

- ۱۱۵ ♦ سردر دروازه کاخ هاترا با نقش گریفن - لایون و برگ لوتوس در وسط آن
- ۱۱۷ ♦ ریتون به ریخت گربه وحشی
- ۱۱۹ ♦ مرد نیایشگر پارتی
- ۱۲۱ ♦ گوشواره زرین پارتی
- ۱۲۳ ♦ سگ زرین کمرین
- ۱۲۵ ♦ فواره آب به شکل سردیس یک مرد

■ عصر ساسانیان (۲۲۰ م - ۶۵۰ م)

- ۱۲۷ ♦ نقاب سیمین زراندود پادشاه (شاپور دوم)
- ۱۲۹ ♦ بشقاب نقره‌ای زراندود با نقش برجسته شکر قهوه
- ۱۳۱ ♦ دیس نقره‌ای زراندود با صحنه‌ای از داستان بهرام تور - زاده
- ۱۳۳ ♦ تنگ با نقش صورت زنان باده‌گسار
- ۱۳۵ ♦ کاسه شیشه‌ای
- ۱۳۷ ♦ تنگ برنزی

۱۳۸

■ منابع

■ پیشگفتار

آشنایی آمریکایی‌ها با تمدن و فرهنگ ایران در زمان ناصرالدین شاه آغاز شد و آن هنگامی بود که بنجامین، سفیر آمریکا در ایران، پایه‌های دانش ایران را برای هم‌پایه‌سازی در آمریکا گذاشت، اما در عمل نخستین سفر اکتشافی به منظور شناسایی و مطالعه یادمان‌های باستانی ایران را یک استاد دانشگاه کلمبیا به نام ویلیام جکسن انجام داد (۱۹۰۳ م). مطالعات جکسن بر پایه مشاهدات مستقیم و ثبت جزئیات تاریخی بود. او گمانه‌های باستان‌شناسانه خود را ارایه داد و مکان‌های کمتر شناخته شده‌ای چون تخت سلیمان، تپه‌های و معبد آناهیتا (کنگاور) را با دقت تشریح نمود و با دوربین عکاسی خود، تصاویر زیادی از آثار باستانی ایران را ثبت کرد، با وجود این، در دوران سلطنت قاجار، باستان‌شناسان و مدیران موزه‌های آمریکایی، چندان مجالی برای کشف و حفاری‌های باستانی در ایران نیافتند تا اینکه با تأسیس حکومت پهلوی و لغو امتیازنامه حفاریات باستانی، که در زمان مظفرالدین شاه امضا شده بود (۱۹۰۱ م)، فرصت و امکان ورود به سایت‌های باستانی ایران را پیدا کردند.

نخستین درخواست برای حفاری‌های باستانی در ایران را موزه پنسیلوانیا مطرح کرد. سپس در پی توافق با دولت ایران، باستان‌شناسان بزرگی چون ارنست هرتسفلد و اریک اشمیت مطالعات و کورس‌های خود را در چند سایت باستانی شروع کردند. این عملیات در آغاز محدود به مناطقی چون دامغان، تخماق تپه و تورنگ تپه بود، اما به تدریج دامنه و حوزه آن گسترش یافت.

در سال ۱۹۳۳ م یافته‌های اریک اشمیت براساس قانون جدید حفاریات باستانی ایران تقسیم شد و اولین مجموعه هنر ایرانی راهی موزه پنسیلوانیا در ایالت فیلادلفیا گردید.

مطالعات و کاوش‌های باستان‌شناسی دکتر اشمیت در چشمه علی تهران در دو فصل به فاصله سال‌های ۱۹۳۵ تا ۱۹۴۰ م انجام گرفت و نمونه‌هایی درخشان از سفالینه‌های لعبدار مربوط به قرن دوم تا چهارم هجری یافت شد که

بخش‌های عمده آن زینت‌بخش موزه متروپولیتن آمریکا گردید. سپس در سال ۱۹۴۷م «پروژه حسنلو» براساس یک طرح مشترک ایران - آمریکا کلید خورد. در طی این اکتشافات پرفسور ر. هدایسون بقایای شهر باستانی حسنلو را یافت. «جام زرین حسنلو» از دستاوردهای درخشان این کاوش‌ها بود که اینک در موزه ملی ایران نگهداری می‌شود. در حاشیه این کاوش‌ها و مطالعات باستان‌شناسی که مبتنی بر قراردادهای رسمی و اصول و تعهدات ویژه بود؛ گاه انتقال غیر قانونی و یا قاچاق آثار و ابنیه تاریخی نیز صورت می‌گرفت. انتقال محراب مدرسه امامیه اصفهان به موزه متروپولیتن یک نمونه از این اقدامات غیر قانونی بود.

مطالعات و حفاری‌های دیگری نیز با سرمایه‌گذاری و سرپرستی باستان‌شناسان موزه متروپولیتن در مناطقی چون دشت سولدوز، پریم‌تپه و تپه نوشیجان آغاز شد و به انجام رسید. آثار یافت شده براساس قانون حفاریات باستان‌شناسی، بین موزه ملی ایران و موزه متروپولیتن تقسیم شد.

در کتاب «اصول و تحقیقات باستان‌شناسان آمریکایی به مدیریت و سرمایه‌گذاری موزه متروپولیتن» و نیز اکتشافات باستان‌شناسی و انتقال آثار ایران باستان به این موزه مورد بررسی قرار گرفته است. در پایان نیز نمونه‌های درخشان از آثار ایران باستان و ویژگی‌های هنری آنها بیان می‌شود.